

Checklista för optimal höstveteskörd

VÄXTråd

Odling
i Balans

HIR Skåne

SLU

LANTBRUKARNAS
RIKSFÖRBUND

Innehåll

Strategiska och taktiska beslut 4

Vår/sommar 7

Höst 9

Efter skörd 11

Detta är en checklista med listade faktorer som är viktiga för skörden. Faktorerna är indelade i strategiska beslut, beslut som måste tas under höst och vår-sommar och efter skörd. Checklistorna är framtagna utifrån värdeflödesanalysen för höst-veteodling. Strategiska beslut avser alla förutsättningar som har att göra med mark och vatten, personal samt maskinval. Höst och vår-sommarchecklistorna innehåller de som har att göra med viktiga beslut från sådd fram till mognad. Efter skörd innehåller en fråga om halmbärgning och dokumentation.

Åtgärderna är markerade utifrån hur mycket de påverkar skörden. Det är markerade med olika stjärnor beroende på sin påverkan (★★★, ★★, ★):

- ★★★ Tre stjärnor har stor betydelse det motsvarar mellan 10 till 60 % lägre skörd än potentialen.
- ★★ Två stjärnor motsvarar mellan 5 till 10 %.
- ★ En stjärna motsvarar mindre än 5 % skördenedsättning.

Observera att rankingen är ett försök att visa på en generell situation. Betydelsen av olika faktorer varierar stort mellan företag och inom landet.

Bakgrundsrapporten till checklistan heter *Checklista för optimal höstveteskörd*. 2015. Författare: Niclas Sjöholm (VäxtRåd), Helena Elmquist (Odling I Balans), Camilla Persson (HIR Skåne), Martin Melin (Kompetenscentrum företagsledning, SLU), Johan Arvidsson (Inst. För mark och miljö SLU), Ove Karlsson (Kompetenscentrum företagsledning, SLU).

Vi vill framföra ett tack till LRF Växtodling som finansierat studien och till kloka synpunkter från lantbrukare och andra experter som bidragit till resultatet.

Checklista, strategiska och taktiska beslut

	Checkfrågor	Åtgärdsförslag	Påverkan	Klart
1	Finns fält med stående vatten?	Utred dräneringsbehov.	★★★	
2	Är dräneringen tillräcklig?	Utred dräneringsbehov.	★★★	
3	Misstänker du sämre skörd pga. brist på avbrottsgrödor?	Utred möjlighet för odling av avbrottsgrödor.	★★★	
4	Hinner du utföra sådden vid optimal tidpunkt?	Planera årets arbeten. Öka kapaciteten, lej in tjänster etc.	★★★	
5	Finns fält med P-AL i klass I och II?	Anpassad fosforgödsling.	★★★	
6	Hinner du utföra övriga fältåtgärder vid optimala tidpunkter?	Planera årets arbeten. Öka kapaciteten, lej in tjänster etc.	★★	
7	Om du planerar utöka arealen, finns tillräcklig kapacitet att utföra alla fältåtgärder vid optimal tidpunkt?	Värdera utökad areal mot logistik, arrondering.	★★	
8	Finns tillräcklig trösk- och mottagningskapacitet?	Öka kapaciteten, se över gröd-, sortval och torkningsstrategi för att öka tillgänglig trösktid.	★★	
9	Är pH < 6,3 på någon del av marken?	Kalka.	★★	
10	Är mullhalten < 1,7 %	Överväg grödval, fånggrödor, höga skördar positivt, slamgödsla och andra organiska gödselmedel.	★★	

	Checkfrågor	Åtgärdsförslag	Påverkan	Klart
11	Finns alternativ såmetod som ger högre skörd?	Undvik direktsådd efter stråsåd.	★★	
12	Reducerad bearbetning eller plöjning, finns det anledning att byta metod?	Anpassa bearbetning efter förfrukt, halmmängd, jordart och väderförutsättningar. Anpassa eventuellt inom fälten.	★	
13	Finns plan för förebyggande maskinunderhåll?	LEAN-principerna kan ge vägledning här.	★	
14	Är personalen införstådd i när och hur alla fältåtgärder ska utföras och när åtgärder ska undvikas?	LEAN-principerna kan ge vägledning här.	★	
15	Är ringtrycken anpassade för att minska risken för packning i matjord och alv?	0,5 bar är en gräns för risk för packning i alven och ger låg risk för packning i matjorden.	★	
16	Om det finns GPS styrning, hur kan den användas på bästa sätt för att undvika packning?	Lägg körspåren för de mest skadliga körningarna (gödseltunna, tröska) i exakt samma spår varje år för att undvika alvpackning på resten av fältet.	★	
17	Finns det skyddszo- ner och EFA kantzoner som kan användas som transportvägar?	Bevuxna kantzoner och EFA kantzoner kan med fördel användas som transportvägar om de har bra bärighet.	★	

	Checkfrågor	Åtgärdsförslag	Påverkan	Klart
18	Finns det risk för rotdödare och stråknäckare?	Halm behöver tas bort från ytan. Kemisk behandling? Fundera över växtföljden.	★	

Målstyrning, kompetens, motivation

19	Når företaget sina övergripande mål?	Se över strategiska vägval. T.ex. val av marknad, pris och kostnad, skalfördelar, kapital.		
20	Har företaget brutit ned målen i delmål som går att arbeta efter?	Jobba med mål på lång, medellång och kort sikt. Följ upp och utvärdera.		
21	Har företaget tillräcklig kompetens?	Planera kompetensförsörjningen, i form av vidareutbildning och delat lärande inom företaget.		
22	Har företaget rutiner för daglig styrning?	Planera mötesrutiner och former för uppföljning och hantering av avvikelser och förbättringsåtgärder.		
23	Är personalens motivation hög och är de engagerade i verksamheten.	Stäm av med utvecklings-samtal. Upprätta en tydlig roll- och ansvarsfördelning. Delegera ansvar och följ upp med ett stödjande och coachande ledarskap.		

Vår/Sommar

	Checkfrågor	Åtgärdsförslag	Påverkan	Klart
1	Har du en för området anpassad kvävestrategi?	Dela kvävegiva och planera för en kompletteringsgiva vid behov. Precisionsgödsla.	★★★	
2	Hur säkerställer du N-tillgänglighet till stråskjutningen?	Myllning av kväve ger oftast merskördar i försommar-torra områden.	★★★	
3	Finns angrepp av rost och strategi för att bekämpa den?	Gulrost ska i regel behandlas så fort den påträffas. Kan ge stora skördesänkningar vid stor förekomst. Sortskillnader finns. Enligt Tyska försök blir det ingen merskörd innan DC32. Men kanske påverkas övervintringen utan behandling.	★★★	
4	Vilka ogräs behöver bekämpas?	Uppföljning av behandlingar mot gräsogräs och örtogräs som skett på hösten. Örtogräs bekämpas efter behov.	★★★	
5	Finns bladfläcksvampar och strategi för att bekämpa dessa?	Svartpricksjuka, vetets bladfläcksjuka etc. Angrepp kan ge stora skördesänkningar.	★★★	
6	Finns angrepp av vetedvärgsjuka?	Behandla kemiskt. Angrepp kan ge stora skördesänkningar.	★★★	
7	Är det risk för angrepp av vete mygga och finns strategi för att behandla det?	Följ bekämpningströsklar. Kan ge stora skördesänkningar.	★★★	

	Checkfrågor	Åtgärdsförslag	Påverkan	Klart
8	Är det risk för angrepp av sädesbladlus?	Följ bekämpningströsklar.	★ ★	
9	Hur undviks liggsäd?	Kvävestrategi och kvävenivå efter bestånd. Gynna bra rotutveckling, anpassad gödsling, gödsling med grödsensor eller efter satelitbilder.	★ ★	
10	Finns tillräckligt med kväve för önskad skörd och proteinhalt?	Gödsla beroende på kvävetillgång och kvalitetskrav.	★	
11	Finns möjlighet att bevattna till hållbart pris?	15 % högre skörd har visats i försök, men det är begränsad areal som har denna möjlighet idag.	★	
12	Planerar du att provtröska?	Falltal, protein och vattenhalt visar torknings- och tröskningsstrategi.	★	

Höst

Checkfrågor	Åtgärdsförslag	Påverkan	Klart	
1	När är optimal såtidpunkt?	Sen sådd en mycket vanlig anledning till sänkt skörd. Ta dock också hänsyn till risker med tidig sådd; renkavle, insektsangrepp, snömögel, andra svampangrepp.	★★★	
2	Finns gräsogräs som ska behandlas på hösten?	Renkavle, åkerven, losta viktigt behandla på hösten. Vitgröe kan också behöva bekämpas.	★★★	
3	Är det risk för angrepp av snömögel och andra utvint-ringssvampar?	Broddbehandla, utifrån beståndstäthet och förfrukt. Senarelägg såtidpunkten.	★★★	
4	Behov av höstgödsling av P?	P gödsling bör ges efter behov.	★★★	
5	Finns tillräckligt med fukt på tänkt sådjup?	Bevara fukt genom att skapa avdunstningsskydd.	★★	
6	Är det risk för angrepp av vetedvärgsjuka och rödsot-virus?	Senarelägg såtidpunkt eller bekämpa kemiskt. Båda åtgärderna är lika effektiva.	★★	
7	Behov av höstgödsling av N?	Det finns sällan behov men en liten N-giva kan ibland ge merskörd.	★	
8	Anpassas utsädesmängd till såtidpunkt?	Analysera grobarhet och tusenkornvikt. Anpassa utsädesmängd till såtidpunkt. Generella rekommendationer finns. Nya försök utlagda 2014.	★	

	Checkfrågor	Åtgärdsförslag	Påverkan	Klart
9	Finns örto gräs som är lätt-bekämpade på hösten?	Viol, Veronika, Plister, Blåklint, Vallmo beakta även risk för förluster.	★	
10	Är rätt radavstånd valt?	> 10 cm minskar skörden	★	
11	Är strukturen tillräckligt bra?	Dålig struktur ger dåligt rotsystem vilket även ökar risken för liggsäd Precisionsjordbearbetning. Djupbearbeta vändtegar, efter betstukor, eller andra områden med sönderkörning.	★	

Efter skörd

	Checkfrågor	Åtgärdsförslag	Påverkan	Klart
1	Behöver du bärga halm?	Överväg risken att ett val att skörda halmen kan medföra att sådden inte kan utföras vid optimal tidpunkt.	★	
2	Har du dokumenterat var det finns problem med besvärliga ogräs?	Dokumentera på karta.	★	
3	Har du dokumenterat områden där skörden är lägre?	Markkartera och analysera. Utnyttja skördekartering om den finns.	★	
4	Utvärdering av årets insats.	Stäm av mot målsättningar för nyckeltal som skörd, produktivitet, driftstopp och maskintimmar. Analysera och planera förbättrings-åtgärder. Skapa en lärande organisation.		

Denna checklista är ett resultat av projektet *Checklista för optimal höstveteskörd*, finansierat av LRF Växtodling.